[2020] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 173

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ, ਜੈਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਆਸ਼ਿਸ਼ ਗੌਤਮ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2016 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4070)

11 ਮਈ, 2020

[ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ-ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਜੈਪੁਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਸਮਾਰਕ 'ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ' ('ਸਮਾਰਕ') ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਰਿਜ਼ਰਵ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਉੱਚੀ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਰਕ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ, ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ ਸੰਗੀਤ – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਆਯੋਜਿਤਃ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ - ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ - ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨਃ (i) ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ੮.੦੦ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ੮.੦੦ ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਰਾਤ ੮.੦੦ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ; (ii) ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਉੱਚੀ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (iii) ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੁਹਾਰੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ; (iv) ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; (v) ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ/ਗਾਰਡਨਰਜ਼ ਆਦਿ. (vi) ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2016 ਦੇ 4070.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕੇਂਦਰੀ ਜ਼ੋਨਲ ਬੈਂਚ, ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਮਿਤੀ 05.11.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 132/2013(ਸੀ ਜ਼ੈੱਡ)

ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਡੀ. ਕੇ. ਦੇਵੇਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲਜਾ ਨੰਦਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਰੋਹਿਤ ਕੇ. ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਜਵਾਬਦੇਹ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਨਿਰਣਾ

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਸੈਂਟਰਲ ਜ਼ੋਨਲ, ਭੋਪਾਲ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ') ਦੁਆਰਾ 2013 ਦੀ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 132 ਵਿੱਚ 5.11.2014 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। (ਸੀ ਜ਼ੈੱਡ) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਝਾਲਾਨਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ "ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ" (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਸਮਾਰਕ") ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

2. ਕਲਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮਿਤੀ 8.2.2012 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਆਮ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਰਗੇ ਸਮਾਰੋਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਮਿਤੀ 7.6.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

3. ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ. 1-ਆਸ਼ੀਸ਼ ਗੌਤਮ ਨੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਉੱਚੀ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਰਕ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ, ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ ਸੰਗੀਤ. ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਯੋਜਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸਮਾਰੋਹ। ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਰਕ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਜੈਪੁਰ-ਆਗਰਾ ਰਾਜਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਜੈਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਮਾਰਕ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਲੀਆ ਰਾਜ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਆਵਾਜਾਈ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਚ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਜੈਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਰਕ ਟਾਈਗਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 22.10.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 30.10.2019 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਰਾਜ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਣ ਅਤੇ ਵਣਪਾਲ, ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਵਣਪਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਾਰਡਨ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕਾਰਜ) ਆਮੇਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ, ਚੱਕਰ ਜੈਪੁਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕੇ।

6. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਆਸ਼ੀਸ਼ ਗੌਤਮ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਬਾਗ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਲਗ ਏ-1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਵਾਈ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1728 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਣੀ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ਼ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਗ਼ ਦੀ ਬਣਤਰ ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਗਾਰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਝਰਨੇ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੇਂਟ ਕੀਤੇ ਮੰਡਪ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਧ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਹਨ ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਥੀਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗਾਰਡਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਜ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 8.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੈ। ਬਾਗ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਹਾਰਾ ਅਤੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰੰਗੀਨ ਲਾਈਟਾਂ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋਰ ਆਕਰਸ਼ਣ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੇ ਮੰਦਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ 1.5.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਾਰਕ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਿਲ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 170 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਗਭਗ 100 ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ, ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਝਰਨੇ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੈਲਾਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

(i) ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ;

(ii) ਸਾਈਟ ਦਾ ਬਾਗਬਾਨੀ ਸੁਧਾਰ;

(iii) ਮੌਜੂਦਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਅਤੇ ਲਾਈਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ;

(iv) ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਗੀਤਕ ਝਰਨੇ ਅਤੇ ਜਲ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ;

(v) ਪਹੁੰਚ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ;

(vi) ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ; ਅਤੇ

(vii) ਸਟਰੀਟ ਫਰਨੀਚਰ, ਸੂਚਨਾ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ 368 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੋਟੋਆਂ, ਕੰਮ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸੰਭਾਲ ਸਕੋਪ, ਆਰਕੀਟੈਕਚਰਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਥਾਨਿਕ ਵੇਰਵਾ, ਪਵੇਲੀਅਨ ਯੋਜਨਾ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਸਾਈਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

“3 ਸਾਈਟ ਦੀ ਪਛਾਣ

3.1 ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ

ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਪਣੀ ਵਾਸਤੂਕਲਾ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਸੋਡੀਆ ਦੀ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਮਹਿਲ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 18 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਰਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ।

ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਆਹ ਉੱਥੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਬਾਗ਼ ਖੇਤਰ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਓਲੀ ਅਤੇ ਬਾਓਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਲਈ ਰਸੋਈ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮਹਿਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਦੀ ਵਿਧੀ ਕੁਦਰਤੀ ਢਲਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚੈਨਲ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਵਰਖਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਉੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਭਿਆਸ ਸੀ।

3.2 ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਪਛਾਣ

ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ ਰਾਜਪੂਤ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੇ ਤੱਤ ਹਨ। ਬਾਗ਼ ਦੀ ਚਾਰ ਬਾਗ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁਗਲ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਹੈ, ਚੈਟਰੀਆਂ, ਜਾਲੀਆਂ ਰਾਜਪੂਤ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬਰੈਕਟ ਤੋਂ ਹਨ।

ਰਾਜਪੂਤ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ. ਪਾਨ ਪੱਟੀ ਦੇ ਕੋਨੇ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫਰੈਸਕੋ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਰਾਜਪੂਤ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਖੰਭੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ, ਬੰਗਾਲਧਾਰ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਸਲ ਵਾਲਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਗੁੰਬਦਦਾਰ ਛੱਤਾਂ, ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਫਰਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਾਨੀਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਜਾਲੀਆਂ, ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਫਰਸ਼, ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਛਤਰੀਆਂ, ਤਿਬਾੜੀਆਂ, ਬੁਰਜ, ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਰੇਲਿੰਗਾਂ, ਫਰੈਸਕੋ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵੇਰਵੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹਨ।

3.3 ਆਰਥਿਕ ਸੰਕੇਤ

ਹੈਰੀਟੇਜ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਜੈਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਾਸਤੂਕਲਾ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੈਪੁਰ ਦੀ ਬਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਵਿਕਾਸ ਰਾਹੀਂ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਢਾਂਚੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਸੈਲਾਨੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ, ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਗਰਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਿਕੋਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ ਵੀ ਉਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜੈਪੁਰ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਾਲ ਭਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ 25%-35% ਤੱਕ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਭਾਗ 5 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਈਟ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ, ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਰਕ ਇੱਕ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਮਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੀਆ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਰਕ ਜੈਪੁਰ-ਆਗਰਾ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਾਰਕ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ 8.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 8.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਧ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਉਚਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇੱਕ ਸ਼ੋਰ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੁਰਲੱਭ ਨਸਲ ਦੇ ਸਜਾਵਟੀ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝਰਨੇ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਾਰਡਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਗਾਰਡਨਰਜ਼ ਅਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

9. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਵੇਰੇ 8.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ 8.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(ii) ਲੇਜ਼ਰ ਲਾਈਟਾਂ, ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii) ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝਰਨੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(iv) ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(v) ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ/ਗਾਰਡਨਰਜ਼, ਆਦਿ. ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੋ।

(vi) ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

8. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

9. ਅਸੀਂ ਸੁੰਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler